

РЕЛІГІЙНА ОРГАНІЗАЦІЯ «ВИЩИЙ ДУХОВНИЙ
НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД «ТАВРІЙСЬКИЙ ХРИСТІЯНСЬКИЙ
ІНСТИТУТ»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з наукової роботи

РО «ВДНЗ «ТХІ»

Борщевич В.Т.

«29» серпня 2025 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Систематична апологетика»

(назва навчальної дисципліни)

Освітній рівень: Бакалавр богослов'я

(назва рівня вищої освіти)

Галузь знань В 8 «Богослов'я»

(шифр та назва галузі знань)

Спеціальність В «Культура, мистецтво та гуманітарні науки»

(шифр та назва спеціальності)

Освітня програма: Освітньо-професійна програма першого рівня вищої освіти бакалавр за спеціальністю В «Богослов'я»
(назва освітньої програми)

Розглянуто та схвалено Методичною комісією РО «ВДНЗ «ТХІ»»
від «29» серпня 2025 р., протокол № 1

2025/2026 навчальний рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Систематична апологетика» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за освітньою програмою ТХІ зі В8 «Богослов'я» галузь знань В «Культура, мистецтво та гуманітарні науки»

Розробники: викладач – Абакумов М.П.

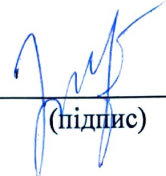
Рецензенти:

Робоча програма рекомендовано на засіданні кафедри Богослов'я
Протокол від. «26» серпня 2025 року № 1

Завідувач кафедри д-р. богосл. наук Черенков М.М.
(підпис) (прізвище та ініціали)

Схвалено навчально-методичною комісією РО «ВДНЗ «ТХІ»»

Протокол від «29» серпня 2025 року № 1

Гарант програми д-р. істор. наук Борщевич В.Т.
(підпис) (прізвище та ініціали)

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ **ОК 25** «СИСТЕМАТИЧНА АПОЛОГЕТИКА»

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		Денна/заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 4	Галузь знань: В «Культура, мистецтво та гуманітарні науки» (шифр і назва)	Нормативна
	Напрямок підготовки: Бакалавр	
Модулів – 2	Спеціальність: В «Богослов'я»	Рік підготовки
Змістових модулів – 2		4-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання: ІНДРС.		Семестр
Загальна кількість годин – 120		3-й чи 4-й
Годин під час циклу для денної форми навчання: аудиторних – 60 , самостійної роботи студента – 60 .	Освітній кваліфікаційний рівень: Бакалавр богослов'я	Лекції
		30
		Практичні, семінарські
		30 год.
		Самостійна робота
		60 год.
		Індивідуальні завдання:
Вид контролю		
		ПК

2. Мета, очікувані результати навчання та критерії оцінювання результатів навчання

Метою вивчення навчальної дисципліни «Систематична апологетика» є формування у студентів цілісного розуміння систематичної християнської апологетики як дисципліни, що поєднує філософські, богословські та практичні аспекти захисту віри. Курс має на меті ознайомити з основними підходами, аргументами та методами апологетики, розвинути вміння логічно та переконливо обґрунтовувати істинність християнського світогляду, а також підготувати студентів до компетентного й мудрого спілкування з різними аудиторіями у контексті сучасних викликів віри.

Компетентності та результати навчання, формуванню яких сприяє дисципліна

Згідно з вимогами стандарту дисципліна забезпечує набуття студентами компетентностей

ОК6ВК-8

Згідно з вимогами стандарту дисципліна забезпечує набуття студентами компетентностей:

*-інтегральна(ІК) :*Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі в галузі богослов'я.

-загальні (ЗК):

ЗК 01. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 02. Здатність зберігати та примножувати духовні, моральні, культурні, освітні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК 03. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 04. Здатність спілкуватися іноземною мовою (за професійним спрямуванням).

ЗК 05. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 06. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 07. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.

ЗК 08. Здатність працювати автономно.

ЗК 09. Здатність працювати в команді.

- спеціальні фахові компетентності спеціальності (СФК):

СК 1. Здатність здійснювати аналіз текстів Святого Письма, священних текстів та богословської літератури із застосуванням методів богослов'я та інших наук.

СК 2. Здатність визначати взаємодії та взаємозв'язки між богословськими традиціями, оцінювати суспільну і культурну роль богослов'я в історичному та сучасному контекстах.

СК 3. Здатність аналізувати й характеризувати усталені та нові богословські традиції, богослужбові та релігійно-правові практики.

СК 4. Здатність осмислювати актуальні проблеми в галузі богослов'я та визначати шляхи їх розв'язання.

СК 5. Здатність застосовувати богословські знання в професійній діяльності

та суспільному ж відповідно до віроповчальних та морально-етичних засад і принципів.

СК 6. Здатність розпочинати і проводити діалог із виразниками різних богословських традицій та представниками суспільства.

СК 7. Здатність вести просвітницьку діяльність в галузі богослов'я.

СК 8. Здатність проводити консультативну експертно-аналітичну діяльність в галузі богослов'я.

СК 9. Здатність організовувати представницько- посередницьку діяльності в галузі богослов'я.

СК 10. . Здатність застосовувати богословські знання та навички практичній богослужбовій позабогослужбовій діяльності.

Результати навчання:

Інтегративні кінцеві програмні результати навчання, формуванню яких сприяє навчальна дисципліна:

ПРН 1. Застосовувати норми та стилі літературної української мови у спілкуванні і практичній діяльності.

ПРН 2. Спілкуватися з професійних питань державною та іноземною мовами.

ПРН 3. Набути навичок осмислення богословських питань у контексті викликів сучасності.

ПРН 4. Аналізувати інформацію з різних джерел, зокрема з фахової літератури та електронних баз, інтерпретувати, впорядковувати, класифікувати й систематизувати інформацію.

ПРН 5. Використовувати сучасні технології, зокрема цифрові, для розв'язання складних спеціалізованих задач і проблем професійної діяльності.

ПРН 6. Мати концептуальні знання гуманітарних та соціальних наук, необхідні для критичного осмислення теорій, принципів, методів і понять у сфері

богослов'я.

ПРН 7. Аналізувати історію виникнення, основні етапи формування, структуру та принципи тлумачення Святого Письма та інших священних текстів в історичному, соціальному, філологічному, канонічному і культурному контекстах.

ПРН 8. Розуміти взаємозв'язки богословських традицій та їх роль в історичному і сучасному контексті.

ПРН 9. Розуміти специфіку усталених та нових богослужбових (літургійних), духовних (молитовних) та релігійно-правових практик богословських традицій.

ПРН 10. Аналізувати першоджерела та наукові праці, визначальні для оформлення богословських традицій.

ПРН 11. Здійснювати професійну і суспільну діяльність відповідно до морально-етичних засад і принципів.

ПРН 12. Застосовувати усні, письмові і візуальні способи передачі інформації.

ПРН 13. Пояснювати основи, принципи і методи богослов'я та застосовувати їх у практичній діяльності.

ПРН 14. Вміти презентувати богословську думку в межах представницької і посередницької діяльності.

ПРН 15. Вміти звершувати та/або співзвершувати богослужіння, таїнства, молитви, обряди (відповідно до конфесійних особливостей), провадити

ПРН 16. Приймати ефективні рішення у непередбачуваних робочих контекстах розробляти та реалізовувати проєкти у галузі богослов'я, державно-церковних відносин, освіти, організовувати та керувати професійним розвитком осіб та груп

Результати навчання

знати: систематичну християнську апологетику як дисципліну, поєднує філософські, богословські та практичні аспекти захисту віри; основні підходи, аргументи та методи апологетики.

вміти: логічно та переконливо обґрунтовувати істинність християнського світогляду; вести діалог з різними аудиторіями у контексті сучасних викликів віри.

Критерії оцінювання навчання

Контролю знань здобувачів вищої освіти у Таврійському християнському інституті досягається системними підходами до оцінювання та комплексністю застосування різних видів контролю (вихідного, поточного, підсумкового). Згідно з діючою в інституті системою комплексної діагностики знань студентів, з метою стимулювання планомірної та систематичної навчальної роботи, оцінка знань студентів здійснюється за 100-бальною системою.

3. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Зв'язок і значення філософії, богослов'я та апологетики.

Тема 2. Логіка: коротко про головне.

Тема 3. Різні підходи до апологетики.

Тема 4. Реформатська епістемологія Елвіна Плентінга.

Тема 5. Аргумент від бажання К.С. Люїса (екзистенційний доказ).

Тема 6. Космологічні аргументи: аргумент від контингентності Г. Лейбніца.

Тема 7. Космологічні аргументи: аргумент Калама.

Тема 8. Телеологічні аргументи.

Тема 9. Моральні аргументи.

Тема 10. Чому саме християнство: життя і вчення Ісуса Христа.

Тема 11. Чому саме християнство: аргумент від воскресіння Христа.

- Тема 12. Чи можна довіряти Біблії?
Тема 13. Проблема зла: перша частина.
Тема 14. Проблема зла: друга частина.
Тема 15. Тактика в апологетиці.
Залік

4. Структура навчальної дисципліни «Систематична апологетика»

Назва модулів і тем	Кількість годин									
	денна форма					заочна форма				
	усього	у тому числі				усього	у тому числі			
		л	п	інд.	с.р.		л	п	інд.	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Змістовий модуль 1. Теоретичні засади апологетики										
Тема 1. Зв'язок і значення філософії, богослов'я та апологетики.	8	2	2	-	4	1	1	-	-	-
Тема 2. Логіка: коротко про головне.	8	2	2	-	4	-	-	-	-	-
Тема 3. Різні підходи до апологетики.	8	2	2	-	4	28	-	2	-	26
Тема 4. Реформатська епістемологія Елвіна Плентінгі.	8	2	2	-	4	-	-	-	-	-
Разом за змістовим модулем 1	32	8	8	-	16	29	1	2	-	26
Змістовий модуль 2. Вступ до християнського теїзму										
Тема 5. Аргумент від бажання К.С. Люїса (екзистенційний доказ).	8	2	2	-	4	1	1	-	-	0
Тема 6. Космологічні аргументи: аргумент від контингентності Г. Лейбніца.	8	2	2	-	4	-	-	-	-	-
Тема 7. Космологічні аргументи: аргумент Калама.	8	2	2	-	4	2	2	-	-	-
Тема 8. Телеологічні аргументи.	8	2	2	-	4	-	-	-	-	-
Тема 9. Моральні аргументи.	8	2	2	-	4	-	-	-	-	-
Тема 10. Чому саме християнство: життя і вчення Ісуса Христа.	8	2	2	-	4	30	2	2	-	26
Тема 11. Чому саме християнство: аргумент від воскресіння Христа.	8	2	2	-	4	2	2	-	-	-
Тема 12. Чи можна довіряти Біблії?	8	2	2	-	4	-	-	-	-	-
Тема 13. Проблема зла: перша частина.	8	2	2	-	4	28	-	2	-	26
Тема 14. Проблема зла: друга частина.	8	2	2	-	4	28	-	2	-	26
Тема 15. Тактика в апологетиці.	8	2	2	-	4	-	-	-	-	-
Разом за змістовим модулем 2	88	22	22	-	44	91	7	6	-	78
ІНДЗ										
Усього годин	120	30	30	-	60	120	8	8	-	104

5. Теми лекцій

№	Тема лекцій	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
Змістовий модуль 1. Теоретичні засади апологетики			
1.	Зв'язок і значення філософії, богослов'я та апологетики.	2	1
2.	Логіка: коротко про головне.	2	
3.	Різні підходи до апологетики.	2	
4.	Реформатська епістемологія Елвіна Плентінгі	2	
Змістовий модуль 2. Вступ до християнського теїзму			
5.	Аргумент від бажання К.С. Люїса (екзистенційний доказ).	2	1

6.	Космологічні аргументи: аргумент від контингентності Г. Лейбніца.	2	
7.	Космологічні аргументи: аргумент Калам.	2	2
8.	Телеологічні аргументи.	2	
9.	Моральні аргументи.	2	
10.	Чому саме християнство: життя і вчення Ісуса Христа.	2	2
11.	Чому саме християнство: аргумент від воскресіння Христа.	2	2
12.	Чи можна довіряти Біблії?	2	
13.	Проблема зла: перша частина.	2	
14.	Проблема зла: друга частина.	2	
15.	Тактика в апологетиці.	2	
	Всього	30	8

6. Теми практичних занять

№	Тема	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
Змістовий модуль 1. Теоретичні засади апологетики			
1.	Що таке «віра» в християнському світогляді?	2	
2.	Чи має християнська історія спасіння сенс?	2	2
3.	Якщо християнство є істинною, тоді чому існує так багато деномінацій?	2	2
Змістовий модуль 2. Вступ до християнського теїзму			
4.	Якщо Бог добрий і справедливий, тоді чому існує пекло?	2	2
5.	Чи можливо раціонально зрозуміти доктрину Трійці?	2	
6.	Трилемма К.С. Люїса: брехун, божевільний чи Бог?	2	
7.	Чи дійсно аргументи на користь Бога є помилкою «бога білих плям»?	2	
8.	Чи працюють аргументи на основі задуму у Всесвіті?	2	
9.	Чи працює Космологічний аргумент?	2	
10.	Чи можна бути добрим, якщо Бога немає?	2	
11.	Чи засновано християнство на історичних фактах?	2	
12.	Чи можуть християни відповісти на проблему зла?	2	2
13.	Чому Бог не виявляє Себе ясніше?	2	
14.	Чи суперечать чудеса законам природи?	2	
15.	Чи спростовує еволюція Бога?	2	
	Всього	30	8

7. Самостійна робота

№	Тема	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
Змістовий модуль 1.			
1.	Підготовка до практичного заняття Тема 1. (теоретична підготовка та опрацювання практичних навичок).	4	
2.	Підготовка до практичного заняття Тема 2. (теоретична підготовка та опрацювання практичних навичок).	4	26
3.	Підготовка до практичного заняття Тема 3. (теоретична підготовка та опрацювання практичних навичок).	4	26
4.	Підготовка до практичного заняття Тема 4.	4	26

	(теоретична підготовка та опрацювання практичних навичок).		
5.	Підготовка до практичного заняття Тема 5. (теоретична підготовка та опрацювання практичних навичок).	4	
6.	Підготовка до практичного заняття Тема 6. (теоретична підготовка та опрацювання практичних навичок).	4	
7.	Підготовка до практичного заняття Тема 7. (теоретична підготовка та опрацювання практичних навичок).	4	
8.	Підготовка до практичного заняття Тема 8. (теоретична підготовка та опрацювання практичних навичок).	4	
Змістовий модуль 2.			
9.	Підготовка до практичного заняття Тема 9. (теоретична підготовка та опрацювання практичних навичок).	4	
10.	Підготовка до практичного заняття Тема 10. (теоретична підготовка та опрацювання практичних навичок).	4	
11.	Підготовка до практичного заняття Тема 11. (теоретична підготовка та опрацювання практичних навичок).	4	
12.	Підготовка до практичного заняття Тема 12. (теоретична підготовка та опрацювання практичних навичок).	4	26
13.	Підготовка до практичного заняття Тема 13. (теоретична підготовка та опрацювання практичних навичок).	4	
14.	Підготовка до практичного заняття Тема 14. (теоретична підготовка та опрацювання практичних навичок).	4	
15.	Підготовка до практичного заняття Тема 15. (теоретична підготовка та опрацювання практичних навичок).	4	
	Всього	60	104

Примітка. Кількість годин з позначкою (*) в межах відповідної теми виокремлюється з самостійної роботи студентів на індивідуальне опрацювання першоджерел.

8. Індивідуальні завдання:

Методи і прийоми навчання

Методи контролю

Питання гарантованого контролю знань здобувачів вищої освіти.

Індивідуальним завданням з курсу «Систематична апологетика» є самостійне опрацювання першоджерел та підготування відповідних матеріалів у вигляді конспекту. Теми індивідуальної роботи з першоджерелами включені до списку питань, що виносяться на залік. За опрацювання кожного першоджерела може бути нараховано до 5 балів (у тому числі: до 2 балів за конспектування першоджерела й до 3 балів - за усну доповідь викладачеві індивідуально). Методичні роз'яснення щодо виконання цього виду роботи надаються викладачем під час аудиторної роботи.

9. Методи навчання: словесний, пояснювально-демонстраційний, метод проблемного викладання, самонавчання, проблемно-орієнтоване навчання, метод кейсів

конкретних ситуацій, візуалізація, вивчення та аналіз прикладного матеріалу, аналіз та синтез інформації, функціонально-структурний аналіз, порівняння та зіставлення.

10. Методи та форми контролю, розподіл балів, які отримують студенти, оцінювання

При організації навчання використовуються наступні види контролю:

Вихідний контроль передбачає визначення початкового рівня студентів з суміжних дисциплін, який необхідний для опанування дисципліни, яку вивчає студент. Результати вихідного контролю знань не враховують у поточному навчанні студента, оскільки вони мають лише ознайомчий характер для викладача.

Поточний контроль передбачає 100% опитування студентів на практичному занятті з оцінюванням всіх складових заняття – тестового контролю, усного опитування, вирішення ситуаційних задач.

Підсумковий контроль для студентів першого курсу навчання проводиться у формі іспиту.

Підсумковий контроль у формі іспиту здійснюється по завершенню вивчення всіх тем модуля на останньому занятті. При виставленні оцінки за дисципліну враховують накопичену студентом кількість балів (**максимальна кількість балів 100, мінімальна - 69**).

12. *Список запитань до кінцевого контролю | Темі рефератів* Зарахування дисципліни студенту проводиться відповідно до загальної кількості накопичених ним балів і здійснюється за 100 бальною шкалою та за шкалою ECTS Таблиці 1.

Таблиця 1

Шкала оцінювання та ECTS

За шкалою ECTS	За шкалою (університету)	За національною шкалою	
		Екзамен	Залік
A	90-100 (відмінно)	5 (відмінно)	Зараховано
B	85-89 (дуже добре)	4 (добре)	
C	75-84 (добре)		
D	70-74 (задовільно)	3 (задовільно)	
E	60-69 (достатньо)		
FX	35-59 (незадовільно – з можливістю повторного складання)	2 (незадовільно)	Не зараховано
X	1-34 (незадовільно - з обов'язковим повторним		

Вихідні навички (?)

Політика курсу: обов'язкове дотримання академічної доброчесності студентами згідно Положення Інституту, а саме:

- самостійне виконання всіх видів робіт, завдань, форм контролю, передбачених робочою програмою даної навчальної дисципліни;
- посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.

Бали за будь який вид навчальної діяльності можуть бути зняті за умов порушення студентом академічної доброчесності, за плагіат та пропуск терміну здачі.

13. Методичне забезпечення

- Навчальна література;
- Мультимедійний лекційний матеріал;
- Дидактичний та демонстраційний матеріали;

14. Рекомендована література**Основна (базова)****Книги**

- 1) Алістер Мак-Грат, «Просто апологетика» (Київ: ТХІ, 2024).
- 2) К. С. Люїс, «Проблема страждання» (Львів: Свічадо, 2023).

Відео**1) Існування Бога:**

- Найкращий аргумент на користь існування Бога (Філософ Патрік Флінн): <https://youtu.be/F-ZSVMaczmw?si=5RQ-l3hk2Tgl1ITZ>
- Стівен Маєр: повернення гіпотези Бога, квантова космологія, аргумент від ДНК: https://youtu.be/u1H7_rPG1kg?si=TrQcR2xThzjR2vKt
- Майкл Штраусс: Бог — Автор Великого вибуху? + Мультивсесвіт та вік Землі: <https://youtu.be/S83BTCeracc?si=9sNBw7zuPLHxXzm2>

2) Докази на користь християнства:

- Дж. Уорнер Воллес: головна особистість історії — детектив розслідує вплив Ісуса: https://youtu.be/mTnPwnYeS00?si=GypO6r64bIS_v8mf
- Пітер Вільямс: Євангеліям можна вірити — найкращі аргументи + відповіді скептикам: <https://youtu.be/rJYdle0WrKM?si=bvBuGyDqHyc8FbpO>
- Факти, деталі, аргументи, що підтверджують Євангелія (Д-р Лідія Макгрю): <https://youtu.be/fAhK-fCP8Jc?si=FIZOvc9XFSobOeyw>
- Текстуальна критика, різночитання, дебати з Ерманом, канон (Проф. Деніел Воллес): https://youtu.be/4Sn4IT_9lwQ?si=hDVt7wWVUxMECvoB

3) Проблема зла:

- Ендрю Лок: детально про проблему зла - Епікур, Роу, Шелленберг, походження зла: <https://youtu.be/w5ccYwzJRWU?si=Qofld-dYPsNoAtlu>
 - Пол Копан: чи Бог є мстивим задирою? Як нам правильно розуміти Старий Заповіт: https://youtu.be/nBiCvOXtZT8?si=RNJLQi_ommweZ4_3
- 1) Лі Стробел, «Христос під слідством» (Тернопіль: Кана, 2024)
 - 2) Лі Стробел «Християнство під слідством» (Київ: ХНАЦ, Книгоноша, 2020)
 - 3) William Lane Craig, «On Guard» (Colorado Springs, CO: David C. Cook, 2010).

4) Peter Williams, «Can We Trust The Gospels?» (Wheaton, IL: Crossway, 2018).

5) Douglas Groothuis, «Christian Apologetics: A Comprehensive Case for Biblical Faith» (Downers Grove, IL: IVP Academic, 2022).

Інформаційні ресурси

- Reasonable Faith: <https://www.reasonablefaith.org/>
- CrossExamined: <https://crossexamined.org/>
- Stand to Reason: <https://www.str.org/>
- Розум + Віра: <https://www.reasonplusfaith.com/>